

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Изази сваке недеље.

Претплата се шаље напред уредништву и без новаца се лист никоме слати неће.

П А С Т И Р

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ СВЕШТ. И ПРОФ. НИКОЛА ПОПОВИЋ.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 ф. ор. на по год. 30. гр. или 3 ф. ор. на тримес. 15 гр. или 1 ф. ор. и 50 нов. Неплаћена писма од нередовних дописника не примају се.

СѢА ГЛАГОЛЕТЪ ЯДОНАЯ ГОСПОДЪ: СЕ АЗЪ
НАПАСТЫРИ И ВЪЩІУ ОВЕЦЪ МОИХЪ.

(Лез. XXXIV. 4 9—10.)

Досадашњим говором на овом месту у нашем листу обухватили смо цео обим науке хришћанске. Показали смо, какву вредност има у нашем народу света прадедовска *вера*; разложили смо, каква блага може донети општој ствари братска *љубав* хришћанска; наспоменули смо, каква *нада* може обузимати срце и душу сваком брату Србину, ако своју веру и љубав засведочи и окити врлим и родољубивим делима.

Из овог је јасна сваком читаоцу нашем тежња и задатак овога листа. Свима чланцима, који се штампају у овоме листу, тежиће се к овом великом задатку: да се упознајемо с припознатим истинама наше свете вере; да негујемо и развијамо хришћанску љубав према истиноме Богу и једнокрвној браћи својој; да се трудимо, да нам дела на овоме свету и у данашњим приликама народа српскога буду таква, како ћемо моћи очекивати од милостивог Бога у опште то, чему се нада свака душа хришћанска, а понаособ одушевљати се надом на боље дане у животу народа нашег, на

светлију и срећнију будућност целокупног српства. Разуме се, да орган цркве мора подићи глас свој против свега, што би било против вере, против љубави узајамне, против светиње, којом живи данашњи нараштај у целокупном српству.

Овако мислимо да ће српска црква вршити достојно своју улогу у народњем животу, да ће остати верна добротворном утицају, који је имала на народњи живот у свима приликама његовим. Свештенство и духовенство данашње ваља да се опомиње претходника својих из свију времена у народњој историји, па да се труди, да чини народу оне услуге, које ће му у данашње доба највећма користовати. Будећи и одржавајући у своме стаду љубав к поштену животу, распаљујући у њему свети огањ родољубља, обавешћавајући га о условима општег народњег напретка, били би данашњи свештеници најдостојнији представници српске цркве, изједначили би се с оним великим претходницима својим, који су громким гласом слова господњег подизали подјармљени и погажени народ српски против насиља и безакоња другоплеменичког, не устручавајући се ни сабљу поред крета потећи за свету народњу ствар, за — слободу.

Овако, браћо, радећи својски сваки у своме кругу и на своме позиву и дужности водићемо браћу своју — целокупни народ српски к тој узвишеној мети, да он заузме такав положај међу данашњим народима у свету, какав су му његови стари имали међу ондашњим народима и суседима. Јер ћемо само тако, кад се сви скупа заузмемо око опште народње ствари, достићи свети задатак, који српству предстоји, бити уједињени и слободни, учинити своме потомству то, што су нама у Србији учинили и израдили врли очеви и дедови наши.

О П О С Т У.

Ноћь оубѣ прејде а день приближиса: штложимз оубѣ дѣла темнаа и облещемса ко орѣжіе свѣта.

(Рим. XIII. 12.)

Ево какав позив, какав савет чујемо данас од стране наше свете цркве. „Ноћ, вели она речма апостолским, прође а дан се приближи: одбаците дела мрачна, а наоружајте се оружіем светлости.“ А то ће рећи: доста би забаве, доста ноћних неспавања и весеља; зауставите се на време, ограничите своје телесне жеље и посетујте мало у души, да би опет имали права на оне радости, којима тежи ваша чувствена природа.

Но нашто та периодичка промена у времену? Нашто ти дани поста и уздржања? зашто да се целог века свог не наслађавамо у животу онако, како би нам се хтело — без икаквог уздржања, с пуном човечијом слободом? На радост и срећу позвала је нас у живот благост божија; пред нама је подашном руком просуто тако много дивних и различних дарова природе. Па зашто се не би непрекидно наслађавала с њима душа наша? Зашто не би она вазда говорила: душе! имаши блага на лѣта многа, почивај, аждь, пій и веселиса!

Овако пита и овако би хтела немоћна наша природа не обзирући се на тајанствени смисао нравствених закона. Но свуда ће наћи за се оправдања наша мудра и брижљива мати црква, па и овде, што од времена на време одређује за нас дане поста и уздржања. У природи над нама не светли беспрестанце јарко сунце и не цвета вечно умиљато пролеће. Сваки дан замењује ноћ, кад се природа после дневног умора враћа у себе и као да се одмара од дневних трудова. За пролећем иде лето, а за летом јесен и зима, кад природне силе под леденим покровом израђују тајну грађу за раскошност идућег пролећа. Свуда у природи прилив и одлив,

раширење и спојење, тежња у спољашност и повратак у себе. Па зашто се неби простирао овај закон периодичких промена и на живот људски? Закон правде божије свуда је један и исти од највеће дубине земље па до краја небеса. Бездушна природа самлела би, изгубила сву своју живост, кад би њу вечно пржило жарко сунце, кад је не би освежавале благодатне кишице и прохладе ноћне, кад би непрекидно у једноме правцу напегнуте биле њене производне силе. Па и човек зар не би увео у души, зар не би исцедио своју снагу, кад му примамљиви живот света не би дао, да се одмори на само, кад би задовољство за задовољством непрестано текло у животу његову? После жарког дана природа једва чека ноћну прохладу и жудно упива у себе вечерњу росицу. Па зар није тако и с нама? Зар и нама после шумних забава и задовољства нису нужни дани успокојења — дани душевне тишине и усредсређења. И у таком случају периодички пости зар нису за нас то исто, што за природу ноћне прохладе или благодатне кишице небеске.

До душе слобода наша узвишава нас над овим слепим служењем механизму природе, који је пао на део неразумним творењима, и наука од године на годину даје нам све више и више средстава, да се уздигнемо над бездушном природом и удесимо своју срећу независно од њених слепих уплива. Но та тежња к срећи и надмашитости над природом врхунише се успехом тек у толико, у колико ми продиремо у познавање суштине закона њених а не по мери измењивања ових, које ми нисмо кадри учинити. Ми смо уверени да нам никад неће поћи за руком, да се уздигнемо над потребом сна и хране, и сваки од нас после јаког напрезања и труда мора имати потребу, да се одмори и усредсреди. А што има у животу једног човека, то мора имати значај и према целоме друштву. Ма како да је близу до нас рај блаженства, која ми желимо, опет зато овде на земљи по самом саставу наше природе ми га не можемо уживати с непрекидним,

свакидашњим удовољством. Као што нас после дугог неспавања вуче к сну сама природа, тако мора она нас после дуге забаве и весеља да зове к самоиспитању и покајању.

По овоме не распитуј много за узрок и не одбацуј свети овај позив, о хришћанине! већ се одзови и срцем и душом својој мајци цркви и иди, те јој кажи да си одгодио д'јла темна и обукао се ко оружје ск'та. Не реци: „ја нисам грешан, ја немам шта да одбацујем;“ јер овакав само поми-сао већ би био грех пред Господом. Но напротив споменува онај изрек светог писма: *нѣсть челоуѣкъ, иже живъ вѣдетъ и не согрѣшатъ*, иди на време и тражи себи лека у исповести и покајању. Па кад се тако спремиш и очистиш, здружи се онда у светом причешћу са оним божанственим страдаоцем, који проли за те и за твоје спасење пречисту и невину крв своју, и који ти својим свагдашњим положајем са крста непрестано говори: ево шта сам ја урадио за тебе, но шта си ти за мене? Придите истажемса!

Живот и радња св. Саве

ПРВОГ АРХИЕПИСКОПА СРПСКОГ.

(Наставак.)

Устав св. Саве обима и поредак службе божије и поредак живота и управе монастирске. Хиландар по жељи његовој морао је бити манастир *општежитија*. Монасима није се допуштало, да имају ма какве сопствености, па ни једне нарице. *Моје* и *твоје*, које се тако често чује у свету и око чега се кад и кад људи растављају на векове, по уставу није смело имати места међу њима, по све *наше*, јер је по смислу устава све господње а они су деца његова. По овоме морала је бити код њих и општа *трапеза*, општа служба, опште одело, ћелије, и т. д. Онај који први пут дође у *обитељ* и изјави жељу да ће тамо остати, добија на први мах

од манастира хаљине а затим давало му се нешто и новаца. Сваки дан *братја* морала је исповедати грехове своје игуману или духовнику, који је зато одређен био. Они који су били слободни од разних нечистих мисли, од гњева, зависти, злобе, могли су се причешћивати по три пута преко недеље. У другом случају морали су се причешћивати макар једном у седмици, које је наравно решавао духовник. Поред манастира св. Сава подигне гостионицу, која је служила за дочек странаца, сиротиње и болесника. Манастир дужан је био овима давати храну па и одело.

Кад је већ довео манастир у прави свој поредак и оградио га и морално и материјално, онда преподобни поче опет да развија оне исте мисли, које имађаше у самом почетку свог доласка у манастир и које не бејаху подављене, већ на време успаване, а то је удалити се од *општежитија* и живети у самоћи као *отшелник*. Гош у 1193. год. св. Сава купио беше место за типикарницу Карејску. Тамо беше подигнуто неколико ћелија за *братију* Хиландарску, за случај кад су они морали долазити у Кареју. Св. Сава начини сад овде себи ћелију с иконостасом ко има *Сакки* оскрањеног. Овде он дође и затвори се са три саборна старца, који су дужни били и дању и ноћу бити на молитви и никада не гасити свеће у богомољи. Удвајајући овде своје молитве и сакрушавајући се у срцу своме св. Сава мишљаше, како су жалосни, како су јадни они људи, који се нигда нису правом молитвом ни молили Богу, а овамо се љуте на промисао божји, жалећи се, да им се молитве њихове не примају, да Бог не чује нужде њихове!.. Душевне и телесне страсти своје св. Сава утишаваше помислом на последњи издисај. Кад се сетим, кад се опоменем часа умрлога, који може бити и данас и сада и у свако магновење, то могу ли имати што друго на уму, могу ли што друго желити до чистоћу у телу, правду и истину у души? Даље нека иду од мене све нечисте жеље, све грешне наклоности и страсти! Но и

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

у овом отшелничком животу, св. Сава не прекидаше своје тежње помоћи и словом и делом другоме, кад је год било случаја и кад му се ко с потребом и молбом за помоћ обратио. Он написа устав за Карејски отшелнички живот. У Кареји до сад су још целе ћелије и сопственоручни устав св. Саве. Потпис је под уставом овакав: *всѣхъ послѣднѣи Савка грѣшнѣи*

Кад је ово усамљено мјестанце својим присуством оживео а умењем и пожртвовањем оградио и спољашње и унутрашње, св. Сава већ мишљаше, да је с тим свршена радња његова на земљи и да му сад остаје искључиво мислити о небу и небеском животу. У оваком схваћању свог положаја, он једном пламено мољаше Господа, да му каже, где се нахођа сада његов отац Симеон, и да ли се у многим *обителяма* оца небескога, може наћи једна *обитель* и за њега. И Господ на искрену жељу и молбу његову удостоји га те милости. Једне прекрасне ноћи, кад св. Сава беше јако удубљен у онакве мисли, јави му се на сну отац његов Симеон, који сјаше у облику светих славом и блаженством, па му изговори ове речи: „Саво! у *дому* оца небеског има *обитель* и за тебе. Тебе очекује ова иста блажена срећа, која и мене. Но док ово буде, теби предстоји још много и много да учини у корист Србије.“

Србија се нахођаше тада у жалосном положају. Млада та држава тек што беше под Немањом склопљена у једно цело и налицаше што ко кажу на неку царевину, кад овамо непријатељи заузеше се, да је опет испарчају, ослабе. Њу трзаше с једне стране гнусна политика византиска, а с друге интереси Рим-Папе, који жељаше да намести тамо своје легионе и овим огради себе од насртаја источне поплаве. Немања остави престо своме сину Стефану. Но брат његов Вукан, стојећи под утицајем овакве политике, науми да свргне брата, или да му располови земљу и владу. И кад му ради овог још Маџари обећају своју помоћ и даду војске,

он изађе с братом на бој, те му тако отме Далмацију и Диоклеју, па прогласи себе за краља. Стефану сад остане само једна Србија с титулом великог жупана. Но непријатељи не хтедоше се ни с овим задовољити: они наумише да истргну и последњи комад испод власти Стефанове. Окружен овако незгодним приликама Стефан напише писмо своме брату Сави, у коме га мољаше и преклињаше, да му дође у помоћ и да понесе са собом *мошти* оца њихова Симеона. „Ја сам уверен, — писаше он своме брату Сави — да твој долазак у садашње време може донети неоцењене користи. И ако још донесеш *мошти* оца нашег Симеона, сва земља и сва природа око нас обновиће се, па и људи ће доћи у слогу и љубав“. Но славољубиви Вукан, кад ово чује, почне још већма тежити за својим намерама. Он се потпише, да ће притити римску веру, ако га Папа помогне, да дође до своје цели, и већ допустио беше у својој земљи, те папски легати имађаху своје седнице и завођаху нека правила римске цркве. Шта више Папа већ беше писао краљу мађарском, да уведе у Србији римску веру. ¹⁾ (Наставиће се.)

Докле допире хришћанска љубав?

(Наставак.)

Хришћанство је из основа преобразило свет. При самом површном погледу на исторички живот хришћанских народа могло би се приметити, да су се хришћанством сви услови породичког и друштвеног живота променили и постали далеко бољи и удеснији за образованост, за умни и наравствени напредак човештва. На све стране, где је само хришћанство истински пустило свога корена, одмах се види добротворан утицај његов на све саставе и делове државног уређења. Проповедајући безграничну љубав божију према целом роду људском, дајући велику вредност и његовом земаљском жи-

¹⁾ Ер. Innocentii lib. 2. ер. 176. 178.

воту, хришћанство тим самим казује: да сви људи без разлике племена и колена, звања и стања, снаге и способности имају једнако право, да се користе свима даровима милостивога Бога, па уживајући блага Божија и својим трудом стечена, да се спремају у овоме животу за своје више небеско опредељење. Отуд извиру све човекољубиве нарави и благи обичаји у друштвима хришћанским, сви они дивни примери свете братске слоге, која везиваше у једно тело прве хришћане. Владаоци и господари постају блажији, праведнији, мирољубивији; победиоци излазе бољи, великодушнији, човечнији; ратови бивају ређи; закони снисходе слабости природе људске. — И породички живот, као основу и снагу политичких друштава, хришћанство узима под нарочити свој надзор: освештава сvezу међу мужем и женом; уништава безакону власт очева над децом; усађује у родитељској љубави према деци а у дечијој према родитељима обилато семе свију домаћих и породичких врлина. Цео спољни живот човека пречишћава се и освештава у тој мери, у колико се он повинује спасоносном учењу светог јеванђеља. И само образовање добија у хришћанској љубави нову снагу живота, чистоће и узвишености. Она треби грубе предрасуде, празноверице, заблуде. Она је помогла и науци, да увиди хоризонт света другог — небеског, о коме наука дотле није могла знати ништа до јединог нагађања. Уметности такође ослобођене су хришћанством од искључивог служења чувствености и упућене к предметима вишим — духовним. Шта више и само правознанство, на коме се оснива цео организам сваког политичког друштва, и ако је тако много било прослављено римским законодавством, допуњено је хришћанском љубављу, без које никакве танкоће државне мудрости не би биле cadre, да примире људе међу собом. И шта би било од споменика старе образованости и уметности, да их несучували хришћански поборници у дубравама, удаљеним од граје и сујете светске? Ко би се од незнабошких жрцева усудио да као

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

св. Амвросије или Лав заустави бесни полет Атилине? Ми велимо с поуздањем да је само снага и моћ хришћанства кадра била, да укроти необуздана варварска племена, да не утамане, да не предаду огњу и опустошењу све, што је произвела грчка и римска образованост, и да очува онај кончић, који везује данашњу светску образованост с образованошћу старих Грка и Римљана. Да није било хришћанства тај би се кончић прекинуо, па се не би могао за дуго или нигда наставити.

На послетку може се јасно видети велика промена, коју је произвело хришћанство и у друштвеном животу, — у свима свакидашњим међусобним одношењима чланова друштвених, у којима се исказује карактер народа и дух његове религије. Могло би се посумњати о упливу хришћанства на политички живот и науку уопште; но не може се нигда одрицати његов уплив на друштвени живот народа, па укроћење дивљаштва, зверства, грубих нарави, и нарочито на побољшање стања сиротиње и бедних, којих има доста у сваког народа. Грци и Римљани слављаху се наукама, вештинама, ратним делима, државним и грађанским законодавством; но они — као што говори један историк — и ако су умели својом мудрошћу и предумишљавношћу да изагнају из друштва нерадне и здраве просијаке, али не учинише и не уредише ничега стварног у корист оне сиротиње, која заиста не могаше да врши никакве државне ни приватне службе. А у хришћанским друштвима напротив није заборављен ниједан, о коме се не би побринули. Историја нам сведочи, да је овај дух братске љубави одушевљавао христову цркву од самога њеног постанка, па је није остављао ни у време њеног гоњења, да је прелазио из века у век, и на послетку потпуно се показао у уређењу безбројних заведења, подигнутих из саучешћа по свима странама хришћанскога света. „Да ли је остало ма какво добро — пита св. Јован Златоуст — које је божанствена религија могла да учини роду људском у невољи његовој, а да није учинила? Колико је она учинила

дела кроз сва времена своје историје! Она је зидала домове милосрђа, где су болесници, богаљи, стари и немоћни налазили за се станишта, неговања, лекарства.“ Љубав хришћанска покретала је а покреће и сада многе душе, да остављају кућу и да иду у накрст четири стране света, да глатују, трпе муке и гоњења, глад и жеђ, а све зато, да онима, што су ко тмк и сѣни смјртнѣки донесу светлост и истину јеванђелску. Мора се по овоме признати, да све што уживају данашња друштва хришћанска, све чим она надмашују незнабошки стари свет, да су све то плодови благодатног учења јеванђелског, дело безграничне љубави, која живи и развија себе у историји христове цркве. Она је била свагда извор среће и напретка хришћанских народа, чувала и неговала у човештву све, што је само ваљано, добро, човечно. (Наставиће се.)

О подизању храмова.*)

У Србина по православној вери његовој, као што свака породица има свог породичног свеца, крсно име своје, тако и црква свака има ког угодника божијег, коме је посвећена, и то се зове „Храм Цркве.“ Данашњи дакле празник, свети пророк Илија „Храм је ове цркве.“ При таким црквеним славама, познато је, како се народ наш, особито у манастиру каквом, кад се исти деси, са свију страна, из разних места у великом броју скупља. То се потезе још из онога доба наше народне славе, кад и ми имадосмо силну госпоштину, богате властеле, моћне цареве и краљеве наше из знатне породице славних Неманића наших. Манастири, ти знаци наше негда госпоштине, те задужбине у славу Бога и добро народа подигнуте, беху нам учионице, где се Србин и књизи божијој и народној научити могао, те и поуке свагда у њима налазио, да се у срећи не понесе, у несрећи духом да не клоне.

*) Ово је говорено као беседа о св. Илији приликом славе и освећења Иконостаса у Локу 1867.

Но давно већ нема оних силних, богатих госпоштина, те се и не граде нове задужбине, не дижу бели манастири више; но народ још живи, тај српски народ, што пет скоро столећа у искушењу би, и опет у побожности својој малаксао није, — он колико је сиромаш и сам себи остављен, упиње се и не да, натиче се са другима до крајности, те диже и сад горостасне богомоље, жртвује на њих и украшава их толико, колико по размеру ни један други народ.

Као што већ једном рекох, овде је данашњи празник „Храм Цркве“ ове, и ма да оно што за манастире мало пре споменух — где се народ о славама црквеним у великом броју скупља — за села и градове не важи, ипак ово мало место у колико је мање, у толико и више броји странаца о „Храму Цркве“ своје, него ни једно у овом округу, ма које веће место. Данашња пак слава ове цркве има још већег, него предходне обичне славе, значаја, веће важности своје; јер данас се принаша опет жртва једна на олтар божији, данас се украс богомоље ове у виду „Иконостаса“ освећује. Ето дакле и опет примера подашње руке народа нашег односно општине ове. Ваше је дело сваке хвале достојно, труд око тога опште познат, добра је воља ваша ето и добра плода донела. Ви се радујете; но не сами, и ми странци који смо дошли амо као браћа ваша, учесници смо и радости ваше. *Поштенем брату свагда је мило, кад добро за братом својим чује, јер од добра се само и он добру надати може.*

Драга браћо! Саслушајте ме, како ја ову радост вашу осећам. — Човек је божији створ. Он је састављен из душе и тела. Душа је искра божија, дакле небеска; тело је од груде земље дакле земаљско. Докле је ово двоје заједно, дотле и човек постоји. Растане л' се душа с телом, и вине ли се Богу, тамо у првобитно своје станиште, то и тело земљи пада и опет постаје земља. Душа је трајна и остаје, она је вечна, као и Бог вечан што је. Тело је трошно и нестаје га, оно има краја, као и земља што ће једном краја имати

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

свога. Душа је унутрашњост човека, тело је спољашност његова. У човеку дакле видите две потребе: једна је невидљиве, бесамртне душе, друга је видљивог самртног тела. Као год дакле, што су ове две потребе код човека просто као човеку нужне, од којих једна спољашност а друга унутрашњост његову представља, не мање је тако и код човека, као хришћанина, И хришћанство има спољашности, има унутрашњости своје: прво је црква, друго је вера, жива наука Христова; и као год што је *тело огледало душе, тако је и црква огледало вере*. — Нашој дакле небеској, бесамртној души, да човек постоји, нужно је земаљско самртно тело. Нашој невидљивој божанственој вери, да се хришћанство одржи, нужна је опет видљива зграда цркве. О јадњи би ми Хришћани били, да црквава немамо! и овако колико пута на странпутицу залутамо, колико на позив свој као Хришћани заборавимо. Но црква тај дом божји, који се изнад свију других домова уздигао, као неми стражар бди над нама; он нас сећа свете задаће наше, буди заспалу веру у нама, и распаљује спрема исте тињајући жар, који се већем угасити хтеде, једном речи: он нам згрева охладнелу душу, дражи је на рад, јача и уздиже. — Сам је Христос давши нам крштење и причест, положио основ цркви нашеј, јер знајући слабост људску, бојао се, да ћемо забављајући се ми на недокучивом земљишту, малаксати у вери, те нам је и оставио нешто наочигледног, што ће занимајући телесна чула наша, и опет имати жељена утиска на душу нашу. Као што видите, црква, ова света зграда, нужна нам је да одржимо себе лакше у вери хришћанској. Та црква нам је управо од земље к небу пружена лествица, која нам олакшава приступ Богу. — Но та иста црква опет сама за себе, без живе вере, науке Христове, остаје проста, мртва зграда, без икакве више цели, икаквог светог значаја и важности, као и само тело наше, кад из њега нестане душе. Вера дакле за себе значи то што и душа, црква то, што и тело; јер

— *вера је изгра а црква је форма* само. Вера нас води Богу и вечности, она је невидљива и бесамртна, а црква је видљиви само знак вере наше, који спољашње поштовање наше спрема Бога показује. Вера т. ј. наука Христова, она је вечна, она никада изумрети неће, него ће живети, као и душа вечно што живи. Црква без живе вере, то је сенка, које саме по себи нестане, као и тело што без душе престати и нестати мора.

Драга браћо! Ја желим Србину да *цркву и веру у складност* доведе, т. ј. колико на дизање и украс богомоља својих жртвује, толико и на изображење млађег нараштаја свога у живој вери, науци Христовој, да не пожали дати. Пазите браћо! Негујте веру, ту живу цркву Христову, те је зградите зараније још у млађаним грудма младог нараштаја нашег. Помислите да је од Христа онај свети изрек, што вели: „*вера спасава.*“ Помислите, да и оне силне задужбине, што их имамо од славних предака наших, да и оне велим, кроз толика искушења, беде и невоље, народу нашем живота одржале не би, да живе вере у народу истом било није. Вера је једина народу нашем сачувала српско име. Вера му је сачувала народни понос. Вера је помогла Црногорцу, да је самосталан све до данас остао. Вера је помогла Србији, да нову слободу за основ боље будућности извојује себи. Вера нам је помогла, па и сад помаже приносити жртве Богу истиноме. Вера је извор — вера је то неисцрпно благо, што и данас гради и украшава цркве наше. Та без вере, ко зна, шта би и од вас до сад било? Без вере не би заиста ни ви данашњу жртву Богу принети могли. Чувајте веру, чувајте душе ваше.

Милош М. Панџ.

својојавик при парохији Проте Жабљског.

Мисли о Свештенству.

(Наставак.)

Незнање је криво, што је вјера у некијем хришћанскијем странама скучена у тако тјесан појам, у каквом се она

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

данае находи. Римокатолици и протестанти као да су хтели да рашире тај појам, те допустише на том основу толико разних религиозних редова — ордена, каквих код нас нити је било нити има. Но почем је у основу свих тих редова легло побуђење најљућег материјализма, личног и корпоративног интереса, то тим светиња не само да није била у добитку, него је још и штетовала: редови су управо поткопавали и поткопавају и сада веру католичку а не утврђују је. Језуити су истина освештали *средство* ради свете циљеи, у чему неки виде бог-зна како велики грех, но у том није њихова кривица, већ у том, што су они на зло употребили саму циљ. Стварни живот сваки пут удешава средства према циљима, па залуд сви противни докази појединих лица. Ми Срби, мимогред буди речено, особито треба да смо на чисто питањем о светости средстава, јер је народ наш ставио преда се неколике циљеи, које му ваља достићи или умријети. На прилику народње ослобођење из ропства је ли свето дело, је ли света циљ? Је ли даље обезбеђење нашег српског бића и с њим напретка наша света циљ? Наравно да јесу; јер иначе не да се објаснити то одушевљење, та пламеност, која гони народ, да жртвује и животом и имањем за неке ствари, којим он тежи да овлада. Но то су очевидно најкрупније светиње, којим ваља служити и днели и ноћи и притом свуда и на сваком месту. Има још много других, тако рећи омањих светиња, а то су сва та блага, која у скупу сачињавају народњу срећу, све што гови вишем народњем узору. На прилику народња просвета — зар то није свето дело? Наравно да јесте. Чување народњег морала, побуђење народа на врла дела, васпитавање народње у истиним хришћанским, друштвеним одношајима, заштита народа од сваких насиља, поука у вери, истини, слободи, правди и т. д. све су то свете *дужности*, т. ј. све су то *светиње*, којима ваља да

служимо сви у опште а нарочито они, који су позвани на то, *специјални служитељи*, т. ј. свештеници.

Но да би свештеници, иначе духовенство, достојно служило поменутијем и њима подобнијем светињама, нужно је прије свега да је оно мало друкчије него што је, а послје да су и околности, у којима се оно налази друкчије но што су. Овим ставом ми долазимо правце пред сувремено духовенство и пред његове одношаје према народу. У стара — прастара времена свештенослужитељи ничим нијесу се више бавили до једино чувањем и служењем светињи. О материјалнијем условима живота они се посве нијесу бринули. Историја је уништила тај обичај и увела је свештенство у круг тих истих услова живота, у којима се находило и остало људство. Чим је даље корачао човек напријед, тим се пуније остварује тај исторички закључак. Све у своје вријеме и на свом мјесту, па и то: сувременим околностима свештенослужење може тако исто одговарати и хармонисати као год што је то било у најстарија времена. Нужно је само да се сувремена човјек управља према сувременим потребама тако исто, као што се његов најстарији управља по ондашњим потребама. Да не идемо далеко: наши дједови сасвим су друкчије стајали према њиховом свештенству, него што ми стојимо, и много су мање од њих захтјевали, него што ми захтјевамо. И то није само према духовенству, већ ћемо ту исту ствар наћи у свим круговима људским: учитељима, судијама, власти у опште, трговцима и т. д. Све дакле мора да хармонише с осталијем, јер му је иначе сам опстанак неумјестан, несуремен, сумњив.

(Наставиће се.)

КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Г. Венедикту. Вама се и не шаље наш лист, већ библиотеци манастирској. Одговарајете ако тако будете радили. Уред.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА